

حضانة فرزند، دغدغه والدین امروزی / دوراهی مادر یا جد پدری؟

مستشار دادگاه تجدید نظر تهران وضعیت حقوقی حضانة پس از طلاق را تشریح کرد و گفت: حتی اگر حضانة بر عهده مادر باشد، نفقه و خرج کودک با پدر و یا جد پدری است و در صورت کوتاهی، مادری تواند اعلام جرم کند.

مستشار دادگاه تجدید نظر تهران وضعیت حقوقی حضانة پس از طلاق را تشریح کرد و گفت: حتی اگر حضانة بر عهده مادر باشد، نفقه و خرج کودک با پدر و یا جد پدری است و در صورت کوتاهی، مادری تواند اعلام جرم کند.

به گزارش خبرنگار مهر، خانواده یکی از مهم‌ترین ارکان جامعه و بستری برای رشد و تعالی فرزندان است. محیطی که باید به دور از هرگونه تنش و اضطرابی این امکان را به فرزندان بدهد که در آغوش گرم پدر و مادر و با نظارت آن‌ها پله پله بزرگ شوند و با دنیای بیرون ارتباط بگیرند.

نهاد خانواده از این جهت و از بسیاری ابعاد دیگر آنقدر مورد توجه قانون‌گذاران بوده که هرآنچه مربوط به این حوزه باشد از نگاه قانون‌گذار دور نمانده و در مورد آنها قوانین و تبصره‌های قانونی بسیاری نوشته شده است.

یکی از مباحثی که در این زمینه مطرح شده، موضوع «حضانة» فرزند است. متأسفانه با توجه به نرخ رو به رشد طلاق در جامعه و اینکه بسیاری از زوجین دارای فرزند در کنار زوجین جوان، در لیست مطلقه‌ها هستند، وضعیت حقوقی حضانة فرزند یا فرزندان بیش از گذشته اهمیت پیدا کرده است.

عارفه مدنی‌کرمانی، مستشار شعبه ۴۷ دادگاه تجدید نظر در همین خصوص و در گفتگو با خبرنگار مهر در خصوص تعریف حقوقی حضانة، گفت: حضانة به معنی نگهداری و سرپرستی از فرزند است و با قیم و سرپرست متفاوت است. وقتی که صحبت از سرپرست می‌شود منظور ما خرج و مخارج فرزند و امور مالی مربوط به اوست اما زمانی که از حضانة یاد کنیم تنها امور مربوط به نگهداری طفل است که مدنظر ماست.

سن فرزند در حضانة

مدرس مرکز آموزش قوه قضائیه در خصوص سن فرزند در مسئله حضانة، اظهار داشت: در صورت فوت پدر به طور عرفی و اجتماعی، نگهداری از کودک به خانواده پدری سپرده می‌شود. ناتوانی مادر در تأمین هزینه‌های طفل، دلیل اصلی این روند محسوب می‌شود. اما ماده ۱۱۷۱ قانون مدنی برای جلوگیری از آثار نامناسب تربیتی بر طفل، مقرر کرده است که «در صورت فوت یکی از ابویان، حضانة طفل با آن که زنده است خواهد بود؛ هرچند متوفی پدر طفل بوده و برای او قیم معین کرده باشد.» حضانة فرزندی که مادرش را از دست می‌دهد، به طور طبیعی با پدر او است و هزینه‌های این نگهداری نیز باید از طرف پدر تأمین شود.

وی افزود: موضوع مهمی که در باب حضانة مطرح می‌شود بحث سن حضانة فرزند است. حضانة فرزند تا هفت سالگی بر عهده مادر است و پس از آن این وظیفه بر دوش پدر خواهد بود.

این حقوقدان با بیان اینکه دختر و پسر بودن طفل فرقی نمی‌کند، گفت: اولویت حضانة تا هفت سالگی با مادر است مگر اینکه وی فاقد صلاحیت نگهداری فرزند باشد. این چیزی است که به صورت معمول رعایت می‌شود و اگر پدر و مادر بر سر این موضوع اختلاف داشته باشند این دادگاه است که تعیین می‌کند حضانة با کیست. البته ممکن است نظر خود کودک هم در دادگاه پرسیده شده و بعد تکلیف حضانة روشن شود.»

مادر بر پدر بزرگ اولویت دارد

مدرس مرکز آموزش قوه قضائیه در پاسخ به اینکه آیا تنها پدر و مادر هستند که می‌توانند حضانة فرزند را بر عهده بگیرند، گفت: گاهی ممکن است پدر و مادر هیچ کدام صلاحیت نگهداری از فرزند را نداشته باشند در این صورت ممکن است حضانة طفل به بهزیستی سپرده شود. در ضمن در شرایطی که پدر بعد از اخذ حضانة فوت کند، این مادر است که نگهداری فرزند را بر عهده می‌گیرد و حضانة به پدر بزرگ واگذار نمی‌شود.

وی اظهار داشت: بد نیست این نکته را در اینجا ذکر کنیم که در فرضی که حضانت بر عهده مادر باشد باز نفقه و خرج کودک با پدر است و اگر پدر در پرداخت هزینه‌های فرزند کوتاهی کند مرتکب جرم شده و مادر می‌تواند از وی شکایت کیفری کرده و مطالبه نفقه نماید. این که مادر استطاعت مالی داشته باشد ربطی به قبول پرداخت هزینه‌های فرزند ندارد و در صورت عدم توان مالی پدر، مخارج بر عهده جدپدری است.

لفظ «ملاقات ممنوع» ممنوع!

مدنی‌کرمانی با اشاره به اینکه هیچ یک از والدین حق ندارند دیگری را از دیدن فرزند محروم کنند، گفت: پدر یا مادری که حضانت فرزند را بر عهده دارد حق ندارد دیگر والد را از دیدن طفل محروم کند چون این یک کار غیر قانونی است و اگر چنین اتفاقی رخ دهد در مرجع قضایی ذی‌صلاح قابل پیگیری خواهد بود.

این حقوقدان تصریح کرد: در صورتی که دادگاه حضانت را به یکی از والدین بدهد و بعد ثابت شود که سلامت کودک نزد او در معرض خطر است یا اینکه پدر یا مادری که حضانت فرزند را برعهده دارد او را وادار به کار کند و یا کودک را مورد ضرب و جرح قرار داده و این کار را تکرار کند دادگاه حضانت را از وی گرفته و به والد دیگر می‌سپارد. پس این طور نیست که وقتی پدر یا مادر حضانت را گرفتند دیگر فرزند را به حال خود رها کنند، به بیان دیگر بر عهده گرفتن حضانت فرزندان تکلیف پدر و مادر است و نمی‌توانند از زیر بار این مسئولیت شانه خالی کنند.

در صورت پذیرش، حق امتناع برای والدین وجود ندارد

بر اساس ماده ۱۱۷۲ قانون مدنی «هیچ یک از ابویین حق ندارند در مدتی که حضانت طفل به عهده آنها است، از نگهداری او امتناع کند. در صورت امتناع یکی از آنها، حاکم باید به تقاضای دیگری یا به تقاضای قیم یا یکی از اقربا و یا به تقاضای مدعی‌العموم، نگهداری طفل را به هر یک از ابویین که حضانت به عهده او است الزام کند و در صورتی که الزام ممکن یا مؤثر نباشد، حضانت را به خرج پدر و هر گاه پدر فوت شده باشد، به خرج مادر تامین کند.» همچنین اگر پدر یا مادری که وظیفه نگهداری از طفل را بر عهده دارد، دچار انحطاط اخلاقی شود یا به نحوی سلامت یا تربیت کودک را با خطر مواجه کند، حضانت طفل از آنها سلب خواهد شد. بر اساس ماده ۱۱۷۳ قانون مدنی «هر گاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت او است، صحت جسمانی یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند به تقاضای اقربای طفل یا به تقاضای قیم او یا به تقاضای مدعی‌العموم هر تصمیمی را که برای حضانت طفل مقتضی بداند اتخاذ کند.»

مجازات در انتظار والدینی که در نگهداری طفل کوتاهی کنند

باید توجه شود که تقصیر پدر و مادر در نگهداری مراقبت صحیح از طفل می‌تواند ضمانت اجرای کیفری هم برای آنها در پی داشته باشد و آنها را با مجازات روبه‌رو کند. ماده ۶۳۳ قانون مجازات اسلامی در این خصوص مقرر کرده است که «هرگاه کسی شخصا یا به دستور دیگری طفل یا شخصی را که قادر به محافظت از خود نمی‌باشد، در محلی که خالی از سکنه است، رها کند، به حبس از ۶ ماه تا ۲ سال و یا جزای نقدی از ۳ میلیون تا ۱۲ میلیون ریال محکوم خواهد شد. بنا براین هیچ یک از ابویین حق ندارند در مدتی که حضانت طفل به عهده آنها است، از نگهداری او امتناع کنند.